

We Lwowie dnia 12. grudnia 1899.

Artykuł 7 Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie kursu dla pisarzy gmin
wiejskich.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 10. marca 1899 zatwierdził Wysoki Sejm, przedłożony Wydział krajowy projekt urządzenia kursu dla pisarzy gminnych i wyznaczył na rok 1899 kredyt w kwocie 3.600 zł. na cel powyższy.

Na tej zasadzie przystąpił Wydział krajowy do otwarcia w dniu 16. maja 1899 w gmachu sejmowym pierwszego cztero - miesięcznego kursu. Zgłosiło się na kurs 456 kandydatów przeważnie ze stanu włościańskiego. Większość zajmowała już posady pisarzy gminnych i na kursie pragnęła wiedzę swoją uzupełnić. Wydział krajowy wybrał z pomiędzy zgłaszających się 55 kandydatów, uwzględniając kompetentów przez Wydziały powiatowe do przyjęcia zaleconych i to przedewszystkiem tych, którzy mieli zapewnione zasiłki stypendyjne z funduszków powiatowych, lub też obowiązali się odbyć naukę na kursie swoim własnym kosztem. Z przyjętych na kurs otrzymał jeden uczeń zasiłek stypendyjny w kwocie 200 zł. (od Wydziału powiatowego w Turce), dwudziestu ośmiu uczniom przyznane zostały stypendya po 100 zł., dziewięciu zasiłki od 40—60 zł., a siedemnastu przyjętych zostało na swoje własne koszta. Ogółem przyznały Wydziały powiatowe przyjętym uczniom stypendya w kwocie 1.385 zł., Wydział krajowy przyznał z funduszu krajowego stypendya w kwocie 1.715 zł. 50 ct., wreszcie gmina Pawłosiów udzieliła swojemu pisarzowi zasiłek w kwocie 25 zł. Dziewięciu uczniów wystąpiło z kursu z powodu przeszkód, jak dłuższa choroba, powołanie do ćwiczeń wojskowych, brak środków utrzymania i t. p., pozostało zatem w szkole 46 uczniów, którzy kurs ukończyli.

Do udzielania na kursie nauki, mającej na celu dokładnie obznajomić uczniów tak z własnym jak i z poręczonym zakresem działania gmin wiejskich, powołał Wydział krajowy pięciu nauczycieli z grona swoich urzędników, a nadto wyznaczonego przez krajowy Związek ochotniczych straży pożarnych nauczyciela pożarnictwa.

W szczególności przedmiotem nauki były :

Ustawa gminna z roku 1866 w całości i dokładnie wyłożona.

Najważniejsze postanowienia ustawy o reprezentacji powiatowej.

Główne zasady ustawy o obszarach dworskich.

Ordynacya wyborcza gminna dokładnie.

Ważniejsze postanowienia ordynacyi wyborczej powiatowej.

Ustawa drogowa i regulamin drogowy z szczególniejszem uwzględnieniem przepisów o drogach gminnych II. klasy. Przepisy o policyi drogowej.

Przepisy o zakładaniu i prowadzeniu gminnych kas pożyczkowych i nieco o kasach systemu Raiffeisena.

Przepisy budownicze dla gmin wiejskich z uwzględnieniem projektu nowej ustawy z 13 października 1899.

Ustawa o policyi ogniowej dla gmin wiejskich z r. 1768 wraz z późniejszymi dodatkowymi rozporządzeniami.

Z ustaw szkolnych: przepisy o urządzeniu szkół ludowych, o przymusie szkolnym, o stawianiu i utrzymywaniu budynków szkolnych (konkurencja szkolna), o Radzie szkolnej miejscowej, tudzież o ubezpieczaniu od ognia budynków szkolnych.

Ustawy o konkurencji kościelnej tudzież o ubezpieczaniu od ognia kościołów i budynków parafialnych w streszczeniu.

Ustawa polowa w całości i szczegółowo.

Ważniejsze przepisy ustawy wodnej.

Ustawa łowiecka tudzież o ochronie zwierząt pożytecznych.

Najważniejsze przepisy ustawy o rybołóstwie.

Przepisy o licencyonowaniu buhajów i o używaniu ogierów do stanowienia.

Ustawa lasowa i prowadzenie ksiąg i zapisków potrzebnych w gospodarstwie leśnem.

Przepisy o tępieniu kianiaki i ostów.

Obowiązujące przepisy o policyi bezpieczeństwa osób (o strzelaniu, uprawnieniu do noszenia broni, kąpielach, przewozach i t. p.).

Z nauki o podatkach: ogólnikowo o rodzajach podatków, o władzach podatkowych, o terminach płatności podatków, tudzież szczegółowo o ściąganiu podatków przez egzekucję i o przedmiotach z pod egzekucyi wyjętych. Ustawa o terminach do rekursu w sprawach podatkowych.

O podatku gruntowym: o gruntach wolnych od podatku, w krótkości o czynnościach katastralnych i o księgach katastralnych, szczegółowo zaś o odpisywaniu podatku gruntowego z powodu klęsk elementarnych.

O podatku domowym: o domach wolnych od podatku, o klasowaniu domów i sporządzaniu w tym celu potrzebnych wykazów, zasady główne podatku czynszowego. O odpisywaniu podatku domowego z powodu zaniechania używania domu, z powodu klęski pożaru lub powodzi. Szczegółowo ustawa o wolnych latach od podatku.

Krótko o podatkach konsumcyjnych i osobistych.

Z przepisów o należytościach stemplowych: o skalach stemplowych, o użyciu znaczków stemplowych, o stemplowaniu świadectw tudzież podań i rekursów w sprawach administracyjnych oraz o uwolnieniach od stempla.

Z ustaw wojskowych: szczegółowo o przygotowaniach do poboru i współdziałaniu gmin przy poborze, tudzież o reklamacyach. Równie dokładnie o utrzymywaniu po gminach ewidencyi rekrutów, rezerwistów i nieczynnych żołnierzy obrony krajowej, o czynnościach gmin przy powoływaniu żołnierzy do służby czynnej podczas pokoju i po ogłoszeniu mobilizacji.

O kontrolnych zebraniach nieczynnych żołnierzy.

Najważniejsze postanowienia ustawy o pospolitem ruszeniu, a mianowicie o czasie służby, o sporządzaniu i utrzymywaniu rejestru pospolitego ruszenia, o meldunkach, wreszcie o czynnościach mobilizacyjnych.

Z ustawy kwaterunkowej: o domach wolnych od kwaterunku, o sporządzaniu przez gminy wykazów pomieszczalności kwaterunkowej i szczegółowo o kwaterunku rozdzielnym żołnierzy i koni wojskowych.

Pouczenie o postępowaniu przy odszkodowaniu szkód w plonach polnych przez wojskowe oddziały na polu zrzędzonych.

Ustawa o taksach wojskowych.

Przepisy o klasyfikacji i poborze koni do wojska.

O obowiązku dostarczania podwód.

Dokładnie o postanowieniach ustawy o przynależności z r. 1863, oraz noweli z roku 1896.

Postanowienia o szupasowaniu i wydalaniu.

Regulamin dla sług i przepisy o książeczkach służbowych.

Postanowienia o wydawaniu książeczek robotniczych.

Z ustawy przemysłowej: o przemysłach: wolnym, rękodzielniczym i konsenso-
wym, o kartach i koncesjach przemysłowych. Szczegółowo o przemyśle gospodnio-szyn-
karskim.

Przepisy o handlu obnośnym.

Ustawa i rozporządzenia o wypoczynku niedzielnym i świątecznym w przemyśle.

Niektóre postanowienia państwowej ustawy sanitarnej: o zakresie działania gminy
własnym i poręczonym w sprawach zdrowotnych i o paszportach bydłych tudzież obo-
wiązuje rozporządzenia w sprawach sanitarnych w skróceniu.

Szczegółowo rozporządzenia o oględzinach bydła rzeźnego i przed wystawieniem
paszportów.

Postanowienia krajowej ustawy z r. 1891 o służbie zdrowia w gminach i obsza-
rach dworskich.

Najważniejsze postanowienia ustawy i] rozporządzeń o zaraźliwych chorobach
zwierząt, oraz o księgosuszu i zarazie płucnej.

Przepisy o miarach i wagach.

O pozwalaniu na muzykę i tańce tudzież postanowienia o godzinie policyjnej.

Ustawy o włóczęgach i żebrakach tudzież o dozorcze policyjnym.

Przepisy wydane przeciw dręczeniu zwierząt.

Ustawa przeciw opilstwu.

Cesarskie rozporządzenie z 20. kwietnia 1854 tudzież rozporządzenia ministeryal-
ne z 3. kwietnia 1855 i 30. września 1857 o karaniu przestępstw przez władze rządowe,
o ile znajomość tych przepisów potrzebną jest naczelnikowi gminy przy wykonywaniu
władzy karnej.

Rozporządzenie ministeryalne z r. 1858. o rejestrach karnych szczegółowo.

Ustawa o konskrypcji w głównych zarysach.

Pogląd na organizację władz, celem obznajomienia uczniów z władzami w pań-
stwie istniejącymi, pokrótce o urządzeniu i znaczeniu ksiąg gruntowych.

Nauka o kasowości i rachunkowości, o ile znajomość tych przedmiotów jest ko-
nieczną Zwierzchności gminnej do urzędowania.

Manipulacja urzędowa: prowadzenie protokołu podawczego, registratury, indeksu,
dalej ksiąg i wykazów wymaganych w gminach wiejskich, wreszcie nauka o układaniu
sprawozdań do władz wyższych i o formach załatwień urzędowych.

Pożarnictwo: pouczenie o obchodzeniu się z sikawką i najwykolejszymi przyrzą-
dami ratunkowymi.

Nauka na kursie odbywała się przez 6 do 7 godzin dziennie w sposób prakty-
czny, w formie popularnych wykładów. Przy obznajamianiu uczniów z obowiązującymi
ustawami zwrócono ich uwagę na cel danej ustawy i na korzyści, jakie gmina, względnie
członkowie gminy z wykonania ustawy odnoszą, wreszcie na specjalne ulgi, do których
z mocy ustawy pewne osoby są uprawnione. Przy każdym wykładanym przedmiocie po-
uczono uczniów o prowadzeniu dotyczących zapisków urzędowych.

Dla ułatwienia nauki otrzymali uczniowie ważniejsze ustawy i druki oraz formu-
larze ksiąg, wykazów, poświadczeń i t. p., o ile przy wykonywaniu ustaw i w ogóle do
urzędowania są potrzebne.

W ciągu kursu wypracowali uczniowie znaczną liczbę zadań domowych i szkol-
nych tak z własnego jak i z poręczonego zakresu działania gmin.

Zachowanie się wszystkich uczniów w czasie kursu było bez zarzutu.

Z końcem kursu poddali się wszyscy uczniowie egzaminowi pisemnemu i ustnemu
przed komisją, wyznaczoną przez Wydział krajowy. Wynik egzaminu był dobrym, gdyż
wszyscy uczniowie uznani zostali za uzdolnionych do pełnienia obowiązków pisarza gminy
wiejskiej, a w szczególności:

8	uczniów	z	postępem	celującym
11	"	"	"	bardzo dobrym
16	"	"	"	dobrym
11	"	"	"	dostatecznym.

Wszyscy zatem uczniowie otrzymali od Wydziału krajowego świadectwa uzdolnie-
nia, w których oprócz stopnia postępu w naukach i pilności, trzydziestu uczniów uzyskało
poświadczenie, że brali udział na kursie także w ćwiczeniach w języku ruskim i posia-
dają potrzebną do urzędowania znajomość obu języków krajowych w słowie i piśmie.

Poniesione z funduszu krajowego koszty utrzymania pierwszego kursu były następujące:

1. Wynagrodzenie kierownika	:	:	:	200 zł.	
nauczycieli	:	:	:	1.217 „	1.417 zł. — ct.
2. Stypendya uczniów	1.602 „ 50 „
3. Koszta administracyjne: ogłoszenia w dziennikach warunków przyjęcia, obsługa sali szkolnej, druk świadectw, stemple do świadectw stypendystów	101 „ 14 „
4. Zakupno książek, dzienników ustaw, druków i innych przyborów do nauki	262 „ 64 „
				Razem	3.383 zł. 28 ct
Z porównania z przyzwołym kredytem	3.600 „ — „
				okazuje się zaoszczędzenie	216 zł. 72 ct.

albowiem wobec przyjęcia na kurs znaczniejszej liczby uczniów na własne koszty, nie było potrzeby wydania całej na stypendya prelininowanej kwoty a nadto czterech stypendystów z kursu wystąpiło.

W zeszłorocznem swoim sprawozdaniu poruszyła Komisya gminna myśl urządzenia kursów dla pisarzy gminnych po powiatach przez Wydziały powiatowe. Wydział krajowy zapytał przeto wszystkie Wydziały powiatowe, czy Reprezentacye powiatowe byłyby skłonne własnym kosztem i staraniem urządzić takie kursa.

Na to zapytanie odpowiedziało 73 Wydziałów powiatowych, a w szczególności: Czterdzieści jeden Wydziałów powiatowych doniosło, że głównie dla znacznych kosztów lub braku sił nauczycielskich kursów dla pisarzy nie urządzają, lub na razie urządzić nie mogą, natomiast w wielu powiatach ustanowione zostaną stypendya z funduszu powiatowego dla kandydatów, którzy na dalszy kurs przy Wydziale krajowym urządzić się mający, będą przyjęci.

Z pięciu powiatów nadesłano odpowiedź tej treści, iż Reprezentacye powiatowe nie powzięły żadnego postanowienia w niniejszej sprawie.

Wydziały powiatowe 4 powiatów domagają się przysłania nauczycieli z Wydziału krajowego i w ogóle urządzenia kursów w siedzibie Wydziałów powiatowych wyłącznie lub przeważnie kosztem funduszu krajowego.

W dwóch powiatach istnieje projekt zamiast kursów, przyjmować na praktykę przy Wydziale powiatowym kandydatów na pisarzy, dla obeznania ich z manipulacją i ustawami.

Jeden Wydział powiatowy uchwalił wdrożyć z sąsiednimi Wydziałami powiatowymi rokowania co do wspólnego urządzania kursów, dotąd jednak nie doniósł, o ile sprawa postąpiła.

Dwanaście Wydziałów powiatowych postanowiło poczynić starania o otwarcie kursów dla pisarzy i w tym celu odnieść się do Rad powiatowych z odpowiednimi wnioskami. Czy i jakie uchwały przez te Reprezentacye powiatowe zostały powzięte, nie jest Wydziałowi krajowemu dotąd wiadomem.

Wreszcie w ośmiu powiatach, a to: w Brodach, Dobromilu, Chrzanowie, Pilźnie, Stanisławowie, Nadwornie, Turce i Wieliczce uchwały Rady powiatowe kursa dla pisarzy gminnych urządzić. Dotyczące uchwały pierwszych czterech Reprezentacyj powiatowych są ogólnikowe i nie zawierają żadnych szczegółów co do rozmiaru, w jakim Wydział powiatowy ma kurs urządzić ani też, jakim kosztem ma to być przeprowadzonym. Rada powiatowa w Nadwornie postanowiła urządzić kurs jednomiesięczny, na którym nauczać miałyby jeden instruktor, o delegowanie zaś tegoż odniósł się Wydział powiatowy do Wydziału krajowego. Prawdopodobnie kurs ten do skutku nie przyjdzie, bo Wydział krajowy dla braku sił nie może na kursa Wydziałów powiatowych wysłać swoich urzędników, zresztą kurs jednomiesięczny jest zdaniem Wydziału krajowego stanowczo za krótkim a jeden nauczyciel nie zdołałby w żaden sposób należycie przysposobić znaczniejszej liczby kandydatów a tem mniej w ciągu miesiąca.

Podług uchwały Rady powiatowej w Turce miałyby na powiatowym kursie utworzyć się mającym, którego czas trwania nie jest Wydziałowi krajowemu znanym, udzielać nauk także tylko jeden nauczyciel, a mianowicie dyktaryusz Wydziału powiatowego, który w roku bieżącym ukończył kurs pisarzy przy Wydziale krajowym, a następnie złożył egzamin kwalifikacyjny, przepisany dla sekretarzy znaczniejszych gmin, objętych usta-

wą gminną z roku 1896. Rada powiatowa ustanowiła przytem przymus złożenia egzaminu lub uczęszczania na kurs, któremu to przymusowi mają poddać się wszyscy pisarze w powiecie.

Na urządzenie kursu w Wieliczce przeznaczyła Rada powiatowa kwotę 200 zł. określiła, że trwać ma 4 tygodnie.

W obec wyniku, z jakim zamkniętym został pierwszy kurs dla pisarzy gminnych przy Wydziale krajowym urządzony, wobec bardzo licznych zgłoszeń kandydatów o przyjęcie na kursa przy Wydziale krajowym, dalej wobec okoliczności, że także ze strony znacznej większości Wydziałów powiatowych jest silny nacisk o przyjęcie na kursa pisarzy z danego powiatu, że wiele Reprezentacyj dla takich kandydatów przeznacza zasiłki stypendyjne, wreszcie z przyczyn w zeszłorocznem sprawozdaniu Wysokiemu Sejmowi przedstawionych, Wydział krajowy jest zdania, że kursa dla pisarzy gmin wiejskich przy Wydziale krajowym także i nadal urządzone być winny. Temu wcale nie powinno stać na przeszkodzie powstanie kursów, choćby należycie urządzonych po powiatach, albowiem nawet i w tym wypadku kursa przy Wydziale krajowym byłyby pożyteczne, gdyż przyczyniłyby się w znacznej mierze do szybszego zaopatrzenia kraju w ukwalifikowanych pisarzy.

Na tej zasadzie Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie kursu dla pisarzy gmin wiejskich.

II. Na otwarcie w roku 1900 przy Wydziale krajowym kursu dla pisarzy gminnych wstawia się do budżetu krajowego kwotę 3.600 zł.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Adolf Vayhinger w. r.

Członek Wydziału krajowego.

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...